

КАЛЬКУЛЮВАННЯ ЗМІННИХ ВИТРАТ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ВАРТОСТІ БУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ

Постановка проблеми. Сучасні економічні умови вимагають від будівельних підприємств переходу до нових систем і методів обліку, розподілу та калькулювання поточних витрат з метою оптимізації виробничо-збутового процесу та управлінської діяльності.

Використання методу калькулювання змінних витрат започатковує нові підходи до визначення вартості окремих видів будівельних робіт, що виконуються підприємством за договором підряду, формування фінансових результатів та прогнозування показників діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання доцільності практичного застосування суто академічного методу калькулювання змінних витрат досліджуються зарубіжними та вітчизняними науковцями вже достатньо тривалий час.

Серед західних економістів, які безперечно є засновниками теоретичних засад системи direct-costing, виділяють Ч.Хорнгрена, К.Друрі, В.Кільгера та інших.

Змістовний критичний аналіз даного прикладного методу господарювання здійснено Малаховою Н.Б. [2].

Особливостям системи директ-костинг у розрізі управлінської діяльності на вітчизняних підприємствах присвячені роботи Череп А.В., Скрипника М.І., Чимшит С.І., Бойко Т.Ю., Нестерової А.В., Лизанець А.Г. [3,4,5,6] та інших науковців.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Впровадження теоретичних засад директ-костингу, з оглядом на її безперечну ефективність у прийнятті оперативних рішень, в системі вартісного інжинірингу та менеджменту будівельного підприємства забезпечуватиме йому

додаткові конкурентні переваги, сприятиме його наближенню до світових ринкових стандартів.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є дослідження перспектив практичного використання сучасних методів управління витратами на будівельному підприємстві, виявлення перспективних методів калькулювання собівартості та чинників, що можуть вплинути на збільшення прибутку.

Виклад основного матеріалу. У визначенні фінансового результату діяльності будівельного підприємства одним з вирішальних параметрів є собівартість виконаних робіт або наданих послуг. Але не завжди її легко визначати, особливо на підприємствах які одночасно виконують будівельні роботи на декількох об'єктах або у випадках, коли виробничі витрати постійно змінюються.

Облік та калькулювання витрат, засновані на системі директ-костинг, надають змогу оперативно аналізувати і оцінювати окремі напрями діяльності, забезпечують широкі можливості для менеджменту підприємства у напрямку прийняття ефективних управлінських рішень. Спрощується калькулювання собівартості продукції, а оцінка запасів проводиться відповідно до поточних витрат, необхідних для виконання робіт або виготовлення продукції.

Так на основі даного методу можливе проведення аналізу взаємозв'язку обсягу виробництва, собівартості, валової виручки та прибутку. Також спрощуються розрахунки точки беззбитковості, максимальної частки постійних витрат, які підприємство може понести при наявному рівні рентабельності. Система директ-костинг, яка ґрунтується на математичних методах, має велике значення для глибокого аналізу роботи підприємства [2,3.4].

Відокремлення прямих і непрямих витрат, їх розподіл на постійні і змінні дозволяє визначати не тільки величину маржинального доходу і рівень беззбиткової діяльності підприємства, та також достатньо оперативно проводити розрахунки важливих показників при плануванні майбутньої

діяльності. Точність таких розрахунків багато в чому залежить від правильного віднесення витрат до постійних чи змінних.

Основними поняттями, якими оперує система директ-костинг, є постійні витрати, змінні витрати, маржинальний дохід та коефіцієнт маржинального доходу

Постійні, або умовно-постійні, витрати прямо не пов'язані з кількістю виробленої продукції. Вони здійснюються в кожен період часу і пов'язані лише з тривалістю поточного періоду, тобто залежать від часу, а не від обсягів виконаних будівельним підприємством робіт.

Наприклад, до постійними витратами є переважна більшість з переліку загальновиробничих витрат будівельного підприємства, такі як витрати на заробітну плату працівників апарату управління відокремлених виробничих підрозділів (керівників, фахівців, технічних службовців, робітників, які здійснюють обслуговування апарату управління, частини лінійного персоналу; амортизація основних засобів. Також до постійних відносяться частина адміністративних витрат, таких як витрати на оренду офісного приміщення, витрати на офісне обладнання та інші [1].

Змінні витрати – це витрати, загальна величина яких знаходиться в безпосередній залежності від обсягу виконаних робіт. Величина змінних витрат залежить, в кінцевому рахунку, не тільки від обсягів виконання, але й від економії матеріальних і трудових затрат у результаті проведення раціоналізації виробництва та праці. Вплив таких заходів призводить до того, що реакція змінних витрат на зростання обсягів виробництва буває різною.

Маржинальний дохід є значимим терміном в системі директ-костинг і розуміння його суті є достатньо важливим для розрахунків та використання маржинальних величин у прийнятті обґрунтованих управлінських рішень.

Маржинальний дохід визначається як різниця між доходом, що отримує підприємство від виконання робіт та усіма змінними витратами:

$$MD = S - V, \quad (1)$$

де MD – маржинальний дохід;

S – дохід від реалізації;

V – сукупні змінні витрати.

Маржинальний дохід також відомий як "величина покриття", відображає продукції або роботи у покриття постійних витрат та формування прибутку:

$$MD = F + I, \quad (2)$$

де F – сукупні постійні витрати;

I – прибуток.

Виходячи з даної залежності прибуток визначається:

$$I = MD - F \quad (3)$$

Чим вище рівень маржинального доходу, тим швидше відшкодовуються постійні витрати, і підприємство має можливість отримувати прибуток. Тобто, якщо сукупні постійні витрати будуть наближатися до величини маржинального доходу, то економічна ефективність виконання робіт прирівнюється до нуля. А це може статися в разі різкого зменшення обсягів виробництва.

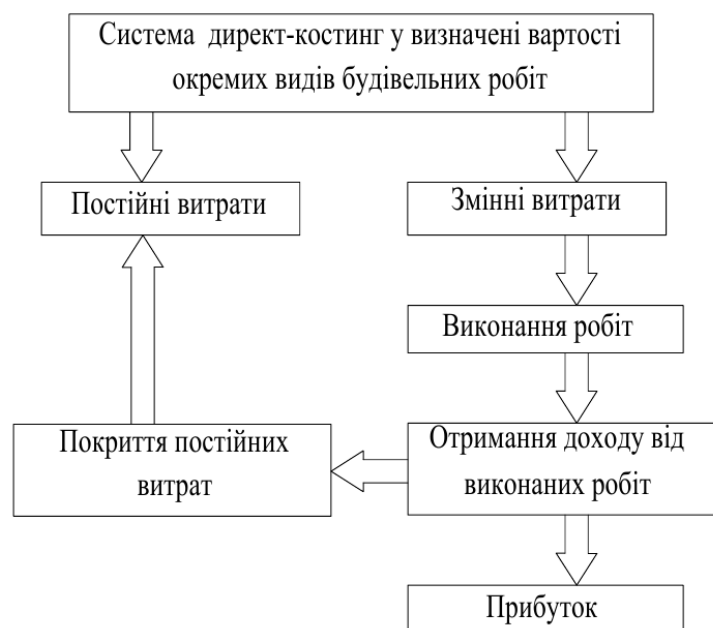
Коефіцієнт маржинального доходу визначається як відношення маржинального доходу до доходу від реалізації продукції:

$$K_{md} = \frac{MD}{S} \quad (4)$$

При сталих ринкових цінах, стабільних змінних витрат на одиницю робіт впродовж певного періоду цей коефіцієнт буде залишатись незмінним. У фінансовій звітності, складеної за результатами калькулювання змінних витрат, завжди буде простежуватись взаємозв'язок між прибутком, витратами та обсягом виробництва.

Дані залежності дають змогу спростувати дослідження економічної ефективності діяльності підприємства, оптимізувати управлінські та виробничі процеси, прогнозувати рівень майбутніх витрат, розробляти окремі заходи для збільшення прибутку та зниження витрат. У фінансовій звітності, складеної за результатами калькулювання змінних витрат, завжди буде простежуватись взаємозв'язок між прибутком, витратами та обсягом виробництва.

Розподіл витрат на змінні та постійні є достатньо трудомісткою процедурою, потребує додаткових розрахунків, витрат часу, та праці досвідчених аналітиків. Але інформація, що отримується при використанні системи директ-костинг, дозволить будівельному підприємству знаходити найбільш вигідні комбінації ціни та обсягу, проводити ефективну політику цін, простежувати, зміну прибутку внаслідок зміни змінних витрат, цін реалізації. Алгоритм застосування методу калькулювання змінних витрат на будівельному підприємстві представлено на рис.1.

Рис.1. Алгоритм застосування методу калькулювання змінних витрат на будівельному підприємстві

Проаналізуємо маржинальні величини, розраховані за даними звітності будівельного підприємства ТОВ «АРОН-БУД», з метою порівняння і вибору кращого (за критерієм максимізації прибутку) з двох варіантів влаштування вертикальної гідроізоляції та утеплення фундаментів при виконанні робіт з на одному з об'єктів.

Зважаємо на те, що за організацією виробничого процесу обидва варіанти приблизно однакової складності, окремі операції за першим варіантом простіші у технології виконання, що відповідно зменшує час виконання робіт, але у другому варіанті менший перелік технологічних операцій.

При калькулюванні методом змінних витрат до собівартості виконаних робіт будуть включені тільки змінні витрати, які відображатимуть кількісні характеристики, а постійні витрати не розповсюджуватимуться на собівартість і відносяться до загального фінансового результату. Облік та планування виробничої діяльності підприємства стосуватимуться тільки змінних витрат.

Базою розподілу загальних постійних витрат підприємства обрано кількість об'єктів, на яких виконуються будівельні роботи впродовж звітного періоду. Відповідно приймаємо розподілені на один об'єкт постійні витрати у сумі 6,09 тис. грн.

За першим варіантом, роботи проводяться за допомогою високо еластичних мастик на бітумній основі.

Перелік будівельних робіт, що представлені до розгляду за першим варіантом:

1. Влаштування галтелі.
2. Нанесення праймеру.
3. Влаштування примикань еластичною стрічкою.
4. Влаштування гідроізоляції в 2 шари.
5. Захист гідроізоляції геотекстилем.
6. Влаштування утеплення.
7. Захист утеплювача дренажним шаром з шиповидної мембрани та геотекстиля.

За другим варіантом, роботи проводяться за допомогою бітумних рулонних матеріалів.

Перелік будівельних робіт, що представлені до розгляду за другим варіантом:

1. Влаштування галтелі.
2. Нанесення праймеру.
3. Влаштування примикань з руберойду.
4. Влаштування гідроізоляції в 2 шари з руберойду.
5. Влаштування утеплення.

6. Захист утеплювача дренажним шаром з шиповидної мембрани та геотекстиля.

Результати розрахунку сукупних змінних витрат окремо за варіантами виконання робіт зведено у табл.1 та табл. 2.

Таблиця 1

Розрахунок змінних витрат при влаштуванні обмазувальної гідроізоляції

Найменування робіт	Заробітна плата робітників, грн.		Вартість матеріалів, грн.		Змінні витрати, грн.
	на оди ницю	на весь обсяг	на оди ницю	на весь обсяг	
Улаштування гідроізоляції вертикальної частини ростверку в два шари	10,00	928,50	71,53	6 641,56	7 570, 06
Улаштування праймера по горизонтальній частині ростверку, вертикальним стінам будівлі	5,00	4 364,30	71,53	12 487,14	16 851,44
Улаштування вертикальної гідроізоляції та горизонтальної частини ростверку	18,00	15 711,48	71,53	249 742,82	265 454,30
Улаштування геотекстиля	5,00	4 506,25	156,50	18 856,06	23 362,31
Улаштування галтелі	15,00	2 773,80	38,06	23 338,75	26 112,55
Улаштування примикань з стрічкою	15,00	2 773,80	124,71	24 944,78	26 818,58
Улаштування утеплювача товщиною 120 мм	40,00	8 876,00	4 990,60	73 295,40	82 171,40
Улаштування дренажної мембрани	16,00	3 550,40	47,10	11 869,65	15 420,05
Змінні витрати, всього					463 760,69

Таблиця 2

Розрахунок змінних витрат при влаштуванні гідроізоляції з руберойду

Найменування робіт	Заробітна плата робітників, грн.	Вартість матеріалів, грн.	Змінні витрати,

	на оди ницю	на весь обсяг	на оди ницю	на весь обсяг	грн.
Улаштування праймера по ростверку та вертикальним стінам будівлі	5,00	4 828,55	48,92	19 001,32	23 829,87
Улаштування вертикальної гідроізоляції стін та ростверку	40,00	36 628,40	112,41	235 518,28	292 146,68
Улаштування галтелі	15,00	2 773,80	1983,3 6	4 607,61	7 381,41
Улаштування примикань з руберойду	15,00	2 773,80	112,41	12 400,96	15 174,76
Улаштування утеплювача товщиною 120 мм	40,00	8 876,00	4 990,6 0	73 295,40	82 171,40
Улаштування дренажної мембрани	16,00	3 550,40	47,10	11 869,65	15 420,05
Змінні витрати, всього					436 124,17

Розрахунок показує, що собівартість робіт, визначена методом калькулювання змінних витрат, за другим варіантом менша, ніж за першим на 27,64 тис. грн. ($463,76 - 436,12 = 27,64$). Другий варіант, як менш витратний, на перший погляд виглядає кращим, щоб саме його прийняти до виконання. Зважаючи на обраний критерій – максимізація прибутку від виконаних робіт, наступним кроком визначимо загальний дохід та внесок окремих операцій в його формування.

Результати розрахунку внеску кожної технологічної операції у формування доходу від виконання робіт для обох варіантів зведено у табл. 3.

**Внесок окремих технологічних операцій у формування
доходу**

Найменування робіт	Дохід від виконання робіт, грн	
	Влаштування обмазувальної гідроізоляції	Влаштування гідроізоляції з руберойду
Улаштування гідроізоляції вертикальної частини ростверку в два шари	13 612,56	-
Улаштування праймера по горизонтальній частині ростверку, вертикальним стінам будівлі	32 398,63	-
Улаштування праймера по стінам та ростверку будівлі	-	33 710,56
Улаштування вертикальної гідроізоляції та горизонтальної частини ростверку	323 338,77	-
Улаштування вертикальної гідроізоляції стін та ростверку	-	367 209,34
Улаштування геотекстиля	33 221,06	-
Улаштування галтелі	31 905,39	10 400,45
Підсилення примикань з руберойду	-	20 168,8
Улаштування примикань з стрічкою	33 911,42	-
Улаштування утеплювача товщиною 120 мм	113 111,96	113 111,96
Улаштування дренажної мембрани	27 255,33	27 255,33
Дохід, всього	608 810,12	571 856,44

За розрахунками загальний дохід більш витратного першого варіанта на 36 96 тис. грн. (608, 81- 571, 86 = 36, 95) перевищує загальний дохід за другим варіантом. Проаналізуємо результати внеску окремих операцій у формування загального доходу.

При здійсненні зазначених робіт частки доходу при виконанні підготовчих та завершальних операцій обох варіантів можна розглядати як зіставні. Основна технологічна операція першого варіанту (улаштування вертикальної гідроізоляції та горизонтальної частини ростверку) забезпечує 323, 34 тис. грн. та відповідно формує 53% доходу. Основна технологічна

операція у другому варіанті (улаштування вертикальної гідроізоляції стін та ростверку) забезпечує 367,21 тис. грн. з внеском 64% у формування доходу від виконаних робіт.

Відповідно за абсолютними значеннями внесок у формування доходу основної операції другого, менш доходного варіанту, перевищує аналогічний показник іншого варіанту на 43,87 тис. грн. або 11%.

Визначаємо маржинальні величини для обох варіантів виконання робіт.

Маржинальний дохід при влаштуванні обмазувальної гідроізоляції розраховуємо за формулою (1):

$$MD = 608,81 - 463,76 = 145,05 \text{ тис. грн.}$$

Частина маржинального доходу йде на покриття постійних витрат. Отже, за формулою (3) визначено величину прибутку, отриманого при виконанні зазначеної роботи:

$$I = 145,05 - 6,09 = 138,96 \text{ тис. грн.}$$

Визначаємо коефіцієнт маржинального доходу за формулою (4):

$$K_{md} = 145,05 / 608,81 = 0,238$$

Знаходимо маржинальні величини для варіанту влаштування гідроізоляції з руберойду.

Маржинальний дохід:

$$MD = 571,86 - 436,12 = 135,74 \text{ тис. грн.}$$

Коефіцієнт маржинального доходу:

$$K_{md} = 135,74 / 571,86 = 0,237$$

Прибуток:

$$I = 135,74 - 6,09 = 129,65 \text{ тис. грн.}$$

Роботи з бітумними мастичними матеріалами, у порівнянні з роботами з бітумними рулонними матеріалами, забезпечують прибуток більший на 9,31 тис. грн. (138,96 - 129,65), та незначне перевищення маржинального доходу - на 3,22 тис. грн. (138,96 - 135,74) при майже однакових значеннях коефіцієнтів маржинального доходу, що залежить саме від кількості технологічних операцій і обсягу виконання робіт.

Також, за формулами (1,4) визначаємо розрахункові значення для окремих операцій.

Результати розрахунку маржинальних величин за кожною з технологічних операцій для обох варіантів зведено у табл. 4.

Таблиця 4

Маржинальні величини за кожною з технологічних операцій

Найменування робіт	Влаштування обмазувальної гідроізоляції		Влаштування гідроізоляції з руберойду	
	Маржинальний дохід, грн.	Коефіцієнт маржинального доходу	Маржинальний дохід, грн.	Коефіцієнт маржинального доходу
Улаштування гідроізоляції вертикальної частини ростверку в два шари	6 042,50	0,444	-	-
Улаштування праймера по горизонтальній частині ростверку, вертикальним стінам будівлі	15 547,19	0,480	-	-
Улаштування праймера по стінам та ростверку будівлі	-	-	9 880,69	0,293
Улаштування вертикальної гідроізоляції та горизонтальної частини ростверку	57 934,47	0,179	-	-
Улаштування вертикальної гідроізоляції стін та ростверку	-	-	75 062,66	0,204
Улаштування геотекстиля	9 858,75	0,297	-	-
Улаштування галтелі	5 792,84	0,182	30 19,04	0,290
Підсилення примикань з руберойду	-	-	4 994,04	0,248
Улаштування примикань з стрічкою	7 092,84	0,209	-	-
Улаштування утеплювача товщиною 120 мм	30 940,56	0,274	30 940,56	0,274
Улаштування дренажної мембрани	11 835,28	0,434	11 835,28	0,434
Маржинальний дохід, всього	145 044,43	0,238	135 732,27	0,237

Маржинальний дохід від підготовчих та завершальних операцій першого та другого варіантів також, як і при аналізі формування доходу, можна розглядати як зіставні. При порівнянні основних технологічних операціях спостерігається більш суттєве перевищення маржинального доходу другого варіанта - на 17,13 тис. грн. (75, 06 – 57, 93) та відповідно більше значення коефіцієнта маржинального доходу – 0,204, в порівнянні з 0,179. При цьому в другому варіанті улаштування вертикальної гідроізоляції стін та ростверку забезпечує більше 55% маржинального доходу, а в першому варіанті при улаштування вертикальної гідроізоляції та горизонтальної частини ростверку відповідно близько 40% від загальних результатів.

Таким чином, зіставлення маржинальних величин показало, що у менш доходному, але й менш витратному варіанті проведення роботи за допомогою бітумних рулонних матеріалів, улаштування вертикальної гідроізоляції стін та ростверку забезпечує 64% доходу та 55% маржинального доходу, що є підставою прийняти до виконання саме його за умови оптимізації у часі основної технологічної операції, що дозволить швидше отримати прибуток.

Висновки і пропозиції

1. Практичне впровадження маржинального методу, заснованого на розподілі загальних витрат на постійні та змінні, спрощує визначення собівартості впродовж релевантного діапазону виробничої діяльності, забезпечує оперативний вибір кращого з варіантів виконання будівельних робіт, може бути перспективним для обґрунтування поточних та стратегічних управлінських рішень.
2. Аналіз маржиальних величин двох альтернативних варіантів влаштування вертикальної гідроізоляції та утеплення фундаментів показав, що менш доходний, за абсолютними значеннями, але й менш затратний варіант роботи з бітумними рулонними матеріалами є кращим для будівельного підприємства, оскільки

забезпечує швидше надходження доходів від окремих технологічних операцій.

3. Представляють певний інтерес та потребують подальших досліджень прикладні питання цільового планування витрат з метою забезпечення базових величин прибутку при можливих змінах основних елементів, що його формують - змінних витрат, постійних витрат, обсягу виконаних робіт та рівня цін.

Список літератури:

1. Методичні рекомендації з формування собівартості будівельно-монтажних робіт (нова редакція): наказ Держбуду України від 31.12.2010 № 573. URL: <https://dtkt.com.ua/show/2cid08543.html>.
2. Малахова Н.Б. Запровадження Direct-Costing у практику управління підприємствами: Політекономічний аналіз прикладних теорій. *Економіка України, науковий журнал*. 2011. №11. С.14-19.
3. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання: монографія. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. Ч.1. 368 с.
4. Скрипник М.І. Особливості калькулювання собівартості продукції з використанням «директ-костингу». *Міжнародний збірник наукових праць*. 2010. Вип. 1(16). С.263-272. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/51502/47478>.
5. Чимшит С.І., Бойко Т.Ю. Особливості системи «директ-костинг» в процесі здійснення управлінської діяльності підприємницького кластера. *Економіка і регіон*. 2012. №1 (32). С. 203-207.
6. Нестерова А.В., Лизанець А.Г. Обґрунтування доцільності калькулювання витрат на підприємстві. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2017. С.148-152. URL: <https://msu.edu.ua/>.
7. Гусарова Л.В. Система директ-костинг у визначенні прогнозних показників діяльності підприємства. *Шляхи підвищення*

ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин:
збірник наукових праць. К.:КНУБА,2008. Вип.19.С.106-110.

References:

1. Metodychni rekomendatsiyi z formuvannya sobivartosti budivel'no-montazhnykh robit (nova redaktsiya): nakaz Derzhbudu Ukrayiny vid 31.12.2010 №573. Available at: <https://dtkt.com.ua/show/2cid08543.html> (accessed 23 December 2019).
2. Malakhova N.B. (2011) Zaprovadzhennya Direkt-Costing u praktiku upravlinnya pidpryyemstvamy: Politekonomichnyy analiz prykladnykh teoriy. *Ekonomika Ukrayiny, naukovyy zhurnal*, no.11, pp.14- 19.
3. Cherep A.V. (2006) Cost manadgment of economic entities.: monograph. Kharksv: «ENGEC» PH, P.1, pp.368.
4. Skrypnyk M.I. (2010) Osoblyvosti kal'kulyuvannya sobivartosti produktsiyi z vykorystfnnnyam «dyrekt-kostynhy». *Mizhnarodnyy zbirnyk naukoykh prats'*, vol. 1 (16), pp. 263-272. Available at: [pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/51502/47478p. pdf](http://pbo.ztu.edu.ua/article/viewFile/51502/47478p.pdf) (accessed 11 February 2020).
5. Chimshit Sergiy Ivanovich, Boyko Tetyana Georgiyvna (2012). Features of the system of «direkt-kosting» are in the process of realization of administrative activity of enterprise cluster. *Ekonomika i rehion*, no. 1(32), pp. 203-207.
6. Nesterova Svitlana V., Lyzanets Angela G. (2017). Reasoning of cost calculation expediency at the enterprise. *Naukovyy visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu*, pp. 148-152. Available at: <https://msu.edu.ua/> (accessed 02 February 2020).
7. Husarova L.V. (2008). Systema dyrekt-kostynh u vyznachenni prohnosnykh pokaznykiv diyal'nosti pidpryyemstva.*Shlyakhy pidvyshchennya efektyvnosti budivnytstva v umovakh formuvannya rynkovykh vidnosyn: zbirnyk naukovykh prats'*. K.: KNUBA, vol. 19, pp. 106-110.